

załącznik do Uchwały nr...
Rady Miasta Krakowa
z dnia

Program Otwarty Kraków

Wstęp: uzasadnienie dla programu.....	2
Rozdział I Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców w Krakowie.....	3
Rozdział II Postanowienia ogólne	7
Rozdział III Cele Programu	8
Rozdział IV Zadania Programu	8
Rozdział V Realizatorzy Programu	11
Rozdział VI Nakłady finansowe i źródła finansowania Programu	11
Rozdział VII Nadzór, ewaluacja i harmonogram realizacji Programu	12

Wstęp: uzasadnienie dla programu

Kraków jest miastem o bogatym dziedzictwie kulturowym i istotnych walorach historycznych. Cechy te zawdzięcza zarówno rdzennym mieszkańcom (urodzonym w Krakowie), jak i przyjezdnym z innych części kraju i zagranicy.

Jednak obok wybitnych i niepospolitych jednostek, Kraków od zawsze przyciągał także zwykłych imigrantów, którzy wnosili do tkanki miasta różnorodne wpływy kulturowe, a równocześnie przyczyniali się do jego rozwoju społeczno-ekonomicznego. W rezultacie Kraków - mimo tragicznych wydarzeń II wojny światowej - zachował tradycje miasta wielokulturowego, którego historia związana jest z pobytem Żydów, Niemców czy Ormian. Dziedzictwo wielokulturowe miasta przekłada się na jego atrakcyjność turystyczną, dzięki czemu Kraków odwiedzają co roku miliony cudzoziemców.

Kraków, podobnie jak i Polska, przez okres PRL i po 1989 roku pozostawał raczej regionem intensywnej emigracji, z którego najczęściej wyjeżdżano, a znacznie rzadziej do niego przyjeżdżano z zagranicy. Jednak wraz z rozwojem miasta, a w szczególności z dynamiczną ekspansją sektora usług dla biznesu oraz usług turystycznych w XXI wieku, w Krakowie coraz częściej zaczęli się pojawiać nowi imigranci, którzy uzupełniali przybyłych w okresie transformacji (lata dziewięćdziesiąte XX w.) Ormian, Ukraińców czy Wietnamczyków. Można również oczekiwać, że Polska - podobnie jak niegdyś Hiszpania czy Włochy - stanie się obiektem transformacji migracyjnej, a z kraju intensywnej emigracji stanie się obszarem intensywnego napływu. Wówczas i Kraków stanie się miejscem, do którego przybywać będą na masową skalę cudzoziemcy.

Dynamizująca się dyskusja publiczna na temat migracji w Polsce, w której podnoszone są niekiedy argumenty ksenofobiczne i niechętnie cudzoziemcom, pokazuje jak wielka jest potrzeba akcji informacyjnych i edukacyjnych w tym zakresie. Większość bowiem obaw Polaków wobec cudzoziemców bierze swój początek w braku wiedzy na ich temat.

Imigracja i **zjawisko wielokulturowości należy bowiem przede wszystkim postrzegać w kategoriach szansy i nowych możliwości**, a nie tylko jako zagrożenie. Wymaga ono jednak odpowiedniego zarządzania i przygotowania ze strony społeczeństwa przyjmującego, urzędów i instytucji - i to nie tylko na poziomie państwowym, ale przede wszystkim regionalnym i lokalnym. Co istotne, doświadczenia innych krajów przyjmujących cudzoziemców pozwalają na konstatację, że z działaniami tymi nie należy czekać do momentu, gdy imigranci pojawią się w znacznej liczbie - a raczej **planować takie działania z wyprzedzeniem, w sytuacji gdy grupa osób przyjezdnym jest jeszcze stosunkowo nieliczna**. Kraków znajduje się właśnie w takiej sytuacji, co stwarza okazję na odpowiednie wczesne przygotowanie miasta i jego mieszkańców do odpowiedniej reakcji na intensywniejszy napływ cudzoziemców.

Kraków od lat odnotowuje znaczny wzrost liczby przyjeżdżających do miasta przedstawicieli cudzoziemców, a także uchodźców z terenów Ukrainy i repatriantów, dlatego tak ważne jest przygotowanie i rozwijanie mechanizmów, które zapewnią im kompleksową obsługę w urzędach i instytucjach publicznych, a wszystkim mieszkańcom stworzą warunki uczestnictwa w życiu miasta i regionu.

Procesy społeczne i demograficzne powodują konieczność pełniejszego niż dotychczas, właściwego wykorzystania potencjału ludzkiego, ekonomicznego i kulturowego przedstawicieli innych kultur, narodowości i światopoglądów, co przyczyni się do realizacji idei Krakowa jako miasta otwartego i przyjaznego, potrafiącego tworzyć kapitał społeczny wyrosły z różnorodności kulturowej oraz atmosferę otwarcia na wielokulturowe środowisko.

W tym celu konieczne jest wspólne działanie organów władzy samorządowej i rządowej, organizacji pozarządowych, uczelni wyższych, Policji, Prokuratury, Straży Granicznej, Kuratorium Oświaty, instytucji kulturalnych oraz instytucji rynku pracy na rzecz wsparcia i rozwijania potencjału mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców.

Uchwala się niniejszy Program, w celu zapewnienia wysokiej jakości życia wszystkim mieszkańcom Krakowa oraz wzmocnienia solidarności i poczucia wspólnoty odpowiedzialnej za losy Miasta, aktywnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwiązywania bieżących problemów wspólnoty jak i w realizacji wyzwań sprzyjających rozwojowi Krakowa.

Rozdział I

Diagnoza sytuacji społeczno-demograficznej przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców w Krakowie

Oficjalna liczba cudzoziemców w Małopolsce na koniec 2013 roku wyniosła 9096 osóbⁱ, z czego około dwie trzecie (ok. 6 tys.) zamieszkuje w Krakowie. Informacji na temat integracji tych osób w aspekcie społecznym, kulturalnym i ekonomicznym dostarczył projekt Wojewody Małopolskiego „Analiza sytuacji i potrzeb związanych z integracją cudzoziemców ze społeczeństwem polskim na przykładzie obywateli państw trzecich osiedlających się w województwie małopolskim”, zrealizowany w 2014 rokuⁱⁱ. Projekt obejmował cztery najliczniej reprezentowane grupy cudzoziemców w Krakowie i Małopolsce, a więc: Ormian, obywateli z krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, Ukraińców oraz Wietnamczyków. Przed streszczeniem wyników badań nad integracją tych osób, należy wyraźnie zaznaczyć, że ich rezultaty należy traktować z pewną ostrożnością. Badaniem objęto bowiem osoby o uregulowanym statusie prawnym, ponadto sposób doboru respondentów (tzw. metoda kuli śnieżnej) oznaczał, że wśród badanych liczniej niż w populacji generalnej reprezentowani są imigranci, którzy odnieśli sukcesy w zakresie integracji. Tym bardziej należy zwrócić uwagę na sygnalizowane przez nich bariery w procesie integracyjnym, ponieważ dla całej populacji imigrantów w Krakowie mogą one występować w znacznie większym natężeniu, tym samym mogą opóźniać, a nawet uniemożliwiać skuteczną adaptację w naszym mieście.

Ormianie są grupą, którą można określić modelowym przykładem integracji. Obywatele Armenii zaczęli napływać do Krakowa i Małopolski na początku lat dziewięćdziesiątych, wypychani ze swojej ojczyzny przez trudną sytuację gospodarczą i konflikt militarny. W Polsce zajęli się głównie handlem hurtowym i detalicznym na placach handlowych i targowiskach. Początkowo znaczna część tych imigrantów operowała w szarej strefie, jednak w latach dwutysięcznych a przede wszystkim po wprowadzeniu nowych regulacji w 2012 i 2013 (tzw. abolicja imigracyjna oraz nowa ustawa o cudzoziemcach) znaczna ich część skorzystała z możliwości legalizacji swojego pobytu. Większość Ormian jest dobrze zintegrowana ze społeczeństwem polskim pod względem kulturowym: jest dwujęzyczna,

utrzymuje kontakty towarzyskie zarówno wewnątrz własnej grupy etnicznej, jak i z Polakami. Również integrację ekonomiczną należy ocenić pozytywnie - większość z nich prowadzi własną działalność gospodarczą lub pracuje w firmach swoich krewnych i rodaków, osiągając dochody porównywalne z przeciętnym Polakiem.

Ormianie są jednak szczególną grupą - posiadają w naszym kraju status mniejszości narodowej, co daje im możliwość wsparcia instytucjonalnego i finansowego ze strony państwa polskiego. W rezultacie w Krakowie działa prężnie Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne oraz Sobotnia Szkoła Ormiańska, wspierające imigrantów z tej grupy w procesie integracji.

Obywatele pochodzący z krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu (dalej: Middle East and North Africa - MENA) są grupą niejednorodną pod względem pochodzenia i czasu pobytu w Krakowie i Małopolsce. Pierwsi reprezentanci tej zbiorowości pochodzili z Bliskiego Wschodu - byli to głównie studenci arabscy, którzy zdecydowali się pozostać w Polsce w okresie transformacji gospodarczej. Grupa ta jest silnie zintegrowana z Polską zarówno pod względem kulturowym (doskonała znajomość języka polskiego, ale i polskich zwyczajów, świąt), społecznym (powiązania zawodowe i towarzyskie z Polakami, częste małżeństwa mieszane) jak i ekonomicznym (własna działalność gospodarcza w sektorze gastronomicznym i turystycznym). Druga grupa jest o wiele bardziej zróżnicowana, są to głównie obywatele z krajów Afryki Północnej. Są to przede wszystkim młodzi mężczyźni, którzy zaczęli intensywnie napływać do Krakowa i Małopolski po 2004, motywowani głównie względami osobistymi (małżeństwo lub związek z Polkami). W tej grupie występują problemy integracyjne, szczególnie w zakresie ekonomicznym. Osoby te, mając często wyższe wykształcenie, mają problemy ze znalezieniem satysfakcjonującego zatrudnienia zarówno pod względem zarobków, jak i wykorzystania swoich formalnych kwalifikacji. Potencjalnym problemem są też różnice kulturowe i brak akceptacji związków mieszanych ze strony rodzin obywaterek polskich, choć krótki okres pobytu w Polsce nie pozwala na pogłębione wnioski w tym aspekcie. Jednak często podnoszoną kwestią problematyczną jest brak wsparcia instytucjonalnego - organizacji społeczno-kulturalnej mogącej zrzeszać członków tej grupy.

Najlicniejszą grupą cudzoziemców w Krakowie, ale i w całej Polsce są niewątpliwie Ukraińcy. Wraz z pogłębiającym się kryzysem politycznym w tym kraju i toczącym się tam konfliktem militarnym, w ostatnich dwóch latach nastąpiła intensyfikacja przyjazdów. Jednak zdecydowana większość Ukraińców przybywając do Krakowa nie ubiega się o status uchodźcy, ale pragnie podjąć tu pracę. Bardzo liczną grupą jest też młodzież ukraińska, podejmująca studia na krakowskich uczelniach - jest ona najlicniejszą zbiorowością wśród cudzoziemskich studentów w Krakowie, a w przypadku dwóch uczelni - Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie - mniejszością bardzo widoczną, stanowiącą odpowiednio 17 % i 4 % ogółu. Ukraińcy, ze względu na bliskość kulturową z Polską integrują się stosunkowo sprawnie, szczególnie w aspekcie kulturowym (znajomość języka polskiego, zwyczaje i święta), ekonomicznym (większość posiada formalne zatrudnienie) oraz społecznym (największy odsetek małżeństw i związków z obywatelami polskimi spośród wszystkich badanych grup). Jednak pogarszająca się sytuacja gospodarcza Ukrainy wpływa również na położenie imigrantów w Polsce. Część z nich musi bowiem intensywniej niż dotychczas wspierać finansowo rodziny pozostałe w ojczyźnie. Szczególnie w przypadku studentów, początkowo wspieranych finansowo przez rodziny z kraju, oznacza to konieczność podjęcia pracy, by móc kontynuować edukację w Krakowie. Badani studenci ukraińscy wskazywali również na dość wysoki stopień

doświadczanej dyskryminacji na uczelni (15% twierdziło, że praktyki takie były dość częste) jak i na rynku pracy (50% respondentówⁱⁱⁱ). Biorąc pod uwagę, że w niedalekiej przyszłości należy oczekiwać intensywnego napływu imigrantów z Ukrainy do Krakowa, warto byłoby zwrócić większą uwagę na ten właśnie problem.

Najciekawszą grupą imigrantów w Krakowie jest społeczność wietnamska. Wietnamczycy przybyli do Małopolski na początku polskiej transformacji, w latach dziewięćdziesiątych XX w. Z uwagi na sposób przyjazdu (duży odsetek osób wjeżdżających do kraju w sposób nielegalny) i podejmowanej działalności (głównie handel prowadzony na placach i targowiskach oraz w gastronomii - restauracje wietnamskie), grupa ta pozostawała w szarej strefie. Obecnie znaczna część Wietnamczyków przebywa w Krakowie legalnie, prowadząc własną działalność gospodarczą lub pracując w punktach handlowych na targowiskach. Grupa ta jako jedyna z analizowanych zbiorowości wykazuje pewną koncentrację geograficzną - większość z nich zamieszkuje okolice wokół dawnej "Tandety" (targowiska w Płaszowie), w szczególności ulicę Krzywda. Jednak ze względu na bardzo intensywną działalność zarobkową - przeciętny Wietnamczyk deklaruje 52 godziny pracy tygodniowo - cudzoziemcy ci mają bardzo niewielkie możliwości interakcji ze społeczeństwem polskim i samoorganizacji. Często występuje w ich przypadku strategia separacji, a więc sporadyczne kontakty z Polakami i ograniczona znajomość języka polskiego. Co ciekawe, problemy komunikacyjne występują nie tylko na linii Wietnamczycy-Polacy, ale również w rodzinach wietnamskich - dzieci imigrantów urodzone w Krakowie na ogół mówią świetnie po polsku, ale niekoniecznie równie dobrze w języku etnicznym rodziców.

Wśród najczęściej pojawiających się problemów związanych z integracją, a dotyczących wszystkich wymienionych wyżej grup zaliczyć należy:

- niejasność przepisów i ciągle zmieniające się regulacje, połączone z brakiem precyzyjnej informacji ze strony urzędów - w rezultacie znaczna część imigrantów, w tym szczególnie ci prowadzący działalność gospodarczą popadają w kłopoty, często w sposób nieświadomiony;
- zły przepływ informacji między urzędami i instytucjami obsługującymi cudzoziemców, powodujący często konieczność przedstawiania tych samych dokumentów i certyfikatów równocześnie do kilku urzędów;
- problemy językowe w urzędach - brakuje podstawowych informacji w językach obcych dotyczących podstawowych formalności, których muszą dopełnić cudzoziemcy pracujący lub prowadzący działalność gospodarczą, w urzędach brakuje także tłumaczy lub urzędników znających języki obce;
- dostępność kursów językowych - wielu imigrantów wyrażało gotowość nauki języka polskiego, ale problemem jest dostępność takiej oferty edukacyjnej. Kursy oferowane przez szkoły językowe ukierunkowane są głównie na zagranicznych studentów lub osoby dysponujące czasem w okresie wakacji (kursy intensywne), brakuje natomiast bardziej elastycznej oferty, dostosowanej do osób pracujących (kursy weekendowe, wieczorowe) i bardziej dostępnej pod względem finansowym (ew. dofinansowanie kursów ze środków publicznych).

Równocześnie cudzoziemcy biorący udział w projekcie przedstawili pewne sugestie zmian w zakresie funkcjonowania urzędów i instytucji w Krakowie i Małopolsce^{iv}. Do najbardziej interesujących postulatów należy zaliczyć:

- potrzeba powołania pełnomocnika do spraw cudzoziemców w urzędzie miasta - urzędnika (lub urzędników) specjalizującego się w doradztwie cudzoziemcom, znającego najbardziej popularne - wśród przebywających w Krakowie imigrantów - języki obce (angielski, rosyjski, ale i wietnamski);
- potrzeba stworzenia centrum informacyjnego dla cudzoziemców w urzędzie miasta - dysponującego wykwalifikowaną kadrą urzędniczą (znajomość języków obcych i podstawowych formalności których cudzoziemcy muszą dopełnić) oraz stworzenie specjalnego "pakietu powitalnego" - broszury (poradnika) z podstawowymi informacjami pozwalającymi się odnaleźć w polskiej rzeczywistości (oferowanej w kilku wersjach językowych);
- organizacja szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje międzykulturowe urzędników pracujących z cudzoziemcami;
- potrzeba stworzenia wspólnej platformy konsultacyjnej - gremium zrzeszającego władze miasta oraz najważniejszych interesariuszy: przedstawicieli instytucji zajmujących się cudzoziemcami, przedstawicieli społeczności imigranckich oraz środowiska akademickiego Krakowa. Cykliczne spotkania tego gremium umożliwiłyby wymianę doświadczeń na temat bieżących problemów z integracją imigrantów, a także dawały możliwość łatwiejszego podejmowania wspólnych działań w tym zakresie;
- w przypadku imigrantów edukacyjnych, w szczególności studentów - konieczna jest nie tylko pogłębiona współpraca w zakresie promocji oferty edukacyjnej krakowskich uczelni na forum międzynarodowym (która już ma miejsce), ale także wymiana doświadczeń pomiędzy uczelniami i instytucjami publicznymi odpowiedzialnymi za ich obsługę. Cykliczne spotkania przedstawicieli środowiska akademickiego i administracji publicznej pozwoliłyby na uchwycenie najbardziej istotnych problemów w integracji, a także na podjęcie wspólnych działań szczególnie w zakresie informacyjno-edukacyjnym, na przykład przy organizacji festiwali, imprez artystycznych, prelekcji i innych wydarzeń pozwalających przybliżyć kulturę imigrantów mieszkańcom Krakowa. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, iż problem starzejącej się ludności dotyczy również Małopolski, a zatrzymanie przynajmniej części wykształconych w Krakowie cudzoziemców daje szansę na dalszy rozwój miasta i regionu;
- potrzeba systemowego wsparcia cudzoziemców w zakresie nauki języka polskiego - obecnie wsparciem takim objęte są dzieci cudzoziemców w wieku szkolnym, natomiast dorośli imigranci mogą korzystać jedynie z komercyjnych kursów w szkołach języków obcych. Warto jednak rozważyć współfinansowanie (oferowanie całkowicie bezpłatnych kursów nie jest rozwiązaniem właściwym) kursów języka polskiego dla dorosłych, dostosowanych do realnych możliwości czasowych (weekendy, wieczory);
- przyjazna cudzoziemcom polityka lokalowa gminy - stwarzanie możliwości użyczenia lokali stowarzyszeniom kulturalnym i edukacyjnym imigrantów (szkoły językowe umożliwiające naukę języka ojczystego) po preferencyjnych stawkach, co będzie wspierało imigrantów w zakresie ich samoorganizacji, a przez to łatwiejszej integracji w Krakowie i w Polsce;

- stworzenie centrum wielokulturowego - instytucji tworzącej parasol ochronny dla różnych inicjatyw dotyczących cudzoziemców - zarówno stowarzyszeń imigrantów, jak i organizacji pozarządowych i środowisk akademickich. W miejscu takim powinien istnieć również punkt konsultacyjno-szkoleniowy dostarczający informacji w zakresie dostępności środków europejskich w kontekście finansowania inicjatyw lokalnych związanych z cudzoziemcami i zjawiskiem wielokulturowości. Instytucja taka powinna służyć nie tylko samym imigrantom, ale i mieszkańcom Krakowa, prowadząc działalność edukacyjno-kulturalną poprzez organizację prelekcji, wystaw, wernisaży, pokazów filmów, organizację kursów i festiwali poświęconych innym grupom etnicznym, ich kulturze i zwyczajom;
- promocja kultury cudzoziemców zamieszkujących Kraków - przybliżanie kultury imigrantów jest jednym z niezbędnych elementów integracji, bo pozwala oswoić rdzennych mieszkańców z kulturą przybyszów, a tym samym zlikwidować przynajmniej część najbardziej szkodliwych stereotypów w tym zakresie. Pomoc miasta Kraków w tym zakresie może obejmować organizację cyklicznych festiwali poświęconych kulturze poszczególnych grup etnicznych, lub też wsparcie finansowe organizacji pozarządowych, publicznych instytucji kulturalnych (szczególnie dzielnicowych domów kultury) i intensywna współpraca ze szkołami i innymi placówkami oświatowymi (w tym uczelniami).

Rozdział II

Postanowienia ogólne

§ 1

Program "Otwarty Kraków", zwany dalej Programem, zakłada szereg działań na poziomie instytucjonalnym oraz społecznym, na rzecz tworzenia społeczeństwa żyjącego we wspólnocie, wykorzystującego do rozwoju ludzki, ekonomiczny i kulturowy potencjał przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców, przy zachowaniu harmonii i wzajemnego szacunku.

§ 2

Ileokroć w niniejszym Programie mowa jest o:

- 1) Gminie – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków;
- 2) Urzędzie – należy przez to rozumieć Urząd Miasta Krakowa;
- 3) organizacji pozarządowej - należy przez to rozumieć podmioty wskazane w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, których statutowym celem działania jest przeciwdziałanie dyskryminacji, rasizmowi, ksenofobii, ochrona praw cudzoziemców, działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz praca na rzecz wielokulturowości i krzewienia tolerancji;
- 4) podmiotach prywatnych – należy przez to rozumieć podmioty niepubliczne realizujące zadania publiczne (np. prywatne zakłady opieki zdrowotnej, prywatne szkoły i przedszkola), osoby fizyczne i osoby prawne (np. spółki z o.o., spółki akcyjne, stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie) oraz jednostki organizacyjne nie będące osobami prawnymi (np. nie mające osobowości prawnej spółki prawa handlowego).

Rozdział III

Cele Programu

§ 3

1. Celem głównym Programu jest wdrożenie i realizacja polityki otwartości miasta Krakowa na przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców poprzez:
 - 1) budowanie wśród mieszkańców Krakowa poczucia solidarności oraz świadomości i wiedzy na temat kultury i obyczajów innych narodowości;
 - 2) kształtowanie postawy tolerancyjnej wobec cudzoziemców, mniejszości narodowych i etnicznych;
 - 3) działanie nastawione na identyfikację i rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem we wspólnocie społeczeństwa międzykulturowego.
2. Celami szczegółowymi Programu są:
 - 1) budowanie Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym poprzez równy dostęp do usług i świadczeń oferowanych przez Gminę;
 - 2) budowanie instytucjonalnych ram współdziałania pomiędzy przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców a Gminą;
 - 3) stworzenie społecznej platformy konsultacji i rozwoju polityki otwartości na wielokulturowość i integrację;
 - 4) kształtowanie odpowiedzialności społecznej podmiotów prywatnych w politykach Gminy;
 - 5) wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty rasistowskie i ksenofobiczne, jako element polityki inkluzywnej oraz budowanie świadomości międzykulturowej mieszkańców;
 - 6) dbałość o jakość i estetykę przestrzeni publicznej.
3. Program przyczynia się do realizacji wizji Krakowa wpisanej w Strategię Rozwoju Krakowa.

Rozdział IV

Zadania Programu

§ 4

Cele Programu będą realizowane poprzez wdrażanie następujących zadań:

1. Budowanie Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym poprzez równy dostęp do usług i świadczeń oferowanych przez Gminę poprzez:
 - 1) uruchomienie punktu informacyjnego, w którym będą udzielane porady w językach obcych w zakresie:
 - a) przepisów prawa,
 - b) możliwości rozpoczęcia działalności gospodarczej,
 - c) podniesienia kwalifikacji zawodowych,
 - d) uzyskania pomocy społecznej, mieszkaniowej i świadczeń socjalnych,
 - e) edukacji dzieci i dorosłych,
 - 2) przetłumaczenie i opublikowanie w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Krakowa procedur administracyjnych, z którymi mogą mieć styczność osoby obcojęzyczne;
 - 3) podjęcie współpracy z partnerami w celu przygotowania pakietu powitalnego dla cudzoziemców obejmującego broszurę informacyjną między innymi na temat:
 - a) uzyskiwania określonych świadczeń,
 - b) zasad korzystania ze służby zdrowia oraz edukacji,

- c) sposobu postępowania w przypadkach pokrzywdzenia przestępstwem, uzyskiwania odszkodowania w przypadku szkód komunikacyjnych i związanych z środowiskiem pracy,
 - d) zasady wykonywania pracy oraz podejmowania działalności gospodarczej,
 - e) wynajmu, dzierżawy lub użyczenia lokali z zasobów Gminy,
 - f) uzyskiwania prawa jazdy i rejestracji samochodu,
- 4) prowadzenie szkoleń dla pracowników samorządowych z zakresu budowania Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym oraz szkoleń z komunikacji międzykulturowej.
2. Budowanie instytucjonalnych ram współdziałania pomiędzy przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców a Gminą poprzez:
- 1) powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. współpracy na rzecz realizacji Programu, którego skład i zadania określi Prezydent Miasta Krakowa w drodze zarządzenia;
 - 2) wskazanie przez Prezydenta Miasta Krakowa komórki organizacyjnej Urzędu odpowiedzialnej za wspieranie inicjatyw i współpracy z przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców;
 - 3) współpracę komórki organizacyjnej Urzędu, o której mowa w pkt. 2) z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i służbami działającymi na terenie Gminy, w tym z instytucjami kulturalno-oświatowymi oraz z wyższymi uczelniami.
3. Stworzenie społecznej platformy konsultacji i rozwoju polityki otwartości na wielokulturowość i integrację poprzez:
- 1) opracowanie kampanii społecznej uświadamiającej wartość, jaką czerpie społeczność lokalna z różnorodności i wielokulturowości wraz ze stworzeniem osobnego serwisu internetowego poświęconego zjawisku imigracji;
 - 2) powołanie kapituły, która będzie przyznawała „logo wielokulturowości” instytucjom działającym na rzecz tolerancji oraz przeciwdziałania incydentom o charakterze dyskryminacyjnym w Gminie.
4. Kształtowanie odpowiedzialności społecznej podmiotów prywatnych w politykach Gminy poprzez:
- 1) wprowadzenie do umów najmu, dzierżawy oraz użyczenia zawieranych przez Gminę obowiązkowego zapisu dotyczącego klauzul antydyskryminacyjnych obowiązujących wszystkie strony umowy;
 - 2) nawiązanie współpracy z podmiotami prywatnymi w celu wypracowania wspólnych działań na rzecz otwartości wobec innych kultur i narodowości.
5. Wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty o charakterze dyskryminacyjnym, jako elementu polityki inkluzywnej oraz budowanie świadomości międzykulturowej mieszkańców poprzez:
- 1) pozyskiwanie bieżących statystyk dotyczących przestępstw i naruszeń prawa powodowanych rasizmem lub ksenofobią;
 - 2) organizacja wydarzeń nawiązujących do idei wielokulturowości np. w postaci wernisaży, konferencji lub cyklicznych festiwali;
 - 3) wspieranie organizacji pozarządowych;

- 4) informowanie o możliwości inicjowania procesu nadawania nazw ulic, placów odnoszących się do cudzoziemców, mniejszości narodowych i etnicznych oraz promowanie miejsc już istniejących, tak by zapewnić im udział w zbiorowej pamięci i zachowaniu tożsamości przy jednoczesnym krzewieniu wiedzy o tych miejscach wśród mieszkańców Krakowa;
- 5) kształtowania wrażliwości na różnorodność kulturową oraz umiejętności używania języka wrażliwego w kontekście różnic rasowych, etnicznych i narodowościowych;
- 6) prowadzenie działań mających na celu wsparcie organizacji zajęć szkolnych i projektów edukacyjnych, które poświęcone są wielokulturowemu dziedzictwu miasta;
- 7) przeprowadzenie konkursu skierowanego do dzieci przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych z zakresu wiedzy o historii miasta Krakowa;
- 8) przeprowadzenie konkursu wśród uczniów krakowskich szkół z zakresu wiedzy o innych narodowościach zamieszkujących Kraków;
- 9) obejmowanie patronatem oraz udzielanie innych form wsparcia dla projektów, inicjatyw artystycznych, kulturalnych, naukowych i edukacyjnych poświęconych wielokulturowemu dziedzictwu miasta;
- 10) zapewnienie prawidłowego przebiegu imprez masowych.

6. Dbalność o jakość i estetykę przestrzeni publicznej poprzez:

- 1) kontynuowanie prac przez Zespół Zadaniowy ds. Ograniczenia Bazgrołów w Krakowie powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa;
- 2) utworzenie Zespołu Operacyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa i Policji do ścigania sprawców aktów wandalizmu, w szczególności znaczących budynki bazgrołami;
- 3) organizacja społeczności lokalnej wokół idei ochrony przestrzeni publicznej przed bazgrołami;
- 4) opracowanie systemu promowania aktywnych postaw właścicieli nieruchomości, którzy zadbają, aby ich budynki były wolne od bazgrołów;
- 5) zaangażowanie i promowanie podmiotów prywatnych współpracujących z Gminą na rzecz likwidacji bazgrołów;
- 6) wspieranie działań na rzecz instalowania monitoringu wizyjnego, oświetlenia wzbudzanego ruchem oraz przygotowanie katalogu rekomendacji pozwalających aktywnie przeciwdziałać aktom wandalizmu na budynkach;
- 7) zaangażowanie mieszkańców Krakowa, w tym w szczególności uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także młodzieży akademickiej w działania na rzecz usuwania bazgrołów;
- 8) przekazanie przestrzeni artystom celem tworzenia profesjonalnych murali i legalnego graffiti oraz organizacja konkursów w ww. zakresie;
- 9) organizacja banku informacji o miejscach, gdzie znajdują się znaczone elewacje oraz działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących skutków prawnych wynikających z niszczenia budynków i innych elementów przestrzeni miejskiej bazgrołami;
- 10) promowanie i podkreślanie znaczenia stref wolnych od bazgrołów w kontekście wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa.

7. Przystąpienie do sieci Miast Międzykulturowych przy Radzie Europy i Komisji Europejskiej.

Rozdział V

Realizatorzy Programu

§ 5

1. Program realizowany jest na podstawie przystąpienia do otwartego porozumienia, które stanowi podstawę do stworzenia koalicji na rzecz realizacji jego celów.
2. Po stronie Urzędu działania związane z realizacją Programu prowadzą m.in:
 - 1) komórki organizacyjne Urzędu właściwe do spraw:
 - a) społecznych,
 - b) edukacji,
 - c) kultury i dziedzictwa narodowego,
 - d) promocji i informacji,
 - e) turystyki,
 - f) sportu,
 - g) bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego,
 - 2) miejskie jednostki organizacyjne:
 - a) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - b) Straż Miejska Miasta Krakowa,
 - c) Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie,
 - d) Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu,
 - e) Zarząd Infrastruktury Sportowej.
3. Komórki oraz miejskie jednostki Urzędu Miasta Krakowa wymienione w ust 2 będą prowadziły działania związane z realizacją Programu we współpracy z:
 - 1) Urzędem Wojewódzkim;
 - 2) Policją;
 - 3) ciałami opiniotwórczo-doradczymi funkcjonującymi przy Urzędzie;
 - 4) organizacjami pozarządowymi;
 - 5) przedstawicielami klubów sportowych, stowarzyszeń kibiców i innych podmiotów działających w obszarze sportu;
 - 6) szkołami i placówkami oświatowymi oraz uczelniami wyższymi;
 - 7) administracjami budynków i spółdzielniami mieszkaniowymi, wspólnotami mieszkaniowymi oraz przedstawicielami organizacji prywatnych właścicieli;
 - 8) mediami.

Rozdział VI

Nakłady finansowe i źródła finansowania Programu

§ 6

1. Środki finansowe na wykonanie zadań realizowanych w ramach Programu będą planowane corocznie w budżecie miasta Krakowa.
2. Na wykonanie zadań realizowanych w ramach Programu będą uruchamiane również środki finansowe różnych podmiotów włączonych do realizacji Programu, w tym m.in.:
 - 1) środki budżetowe państwa;
 - 2) środki budżetu Unii Europejskiej, w tym zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego;
 - 3) środki organizacji pozarządowych;
 - 4) środki prywatne i sponsorskie;
 - 5) środki innych podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

Rozdział VII

Nadzór, ewaluacja i harmonogram realizacji Programu

§ 7

1. Realizację Programu koordynuje i nadzoruje komórka organizacyjna Urzędu, o której mowa w § 4 ust. 2 pkt 2).
2. Prezydent Miasta Krakowa przedstawia Radzie Miasta Krakowa sprawozdanie z realizacji Programu w terminie do dnia 30 kwietnia następnego roku.
3. Mierniki efektywności Programu oparte będą na informacjach dotyczących między innymi realizacji w przeciągu danego roku takich wartości jak:
 - 1) wysokość środków finansowych zaangażowanych przez Gminę na rzecz realizacji Programu;
 - 2) liczba wydarzeń związanych z ideą wielokulturowości;
 - 3) liczba wydarzeń zorganizowanych na terenie Krakowa związanych z działaniami Programu;
 - 4) liczba organizacji pozarządowych uczestnicząca w realizacji Programu;
 - 5) liczba beneficjentów korzystających z pomocy punktu informacyjnego;
 - 6) liczba beneficjentów, którzy otrzymali pakiet powitalny;
 - 7) liczba przetłumaczonych procedur na języki obce;
 - 8) liczba podmiotów (wymienionych w Rozdziale V) zaangażowanych w realizację Programu;
 - 9) liczba zrealizowanych produktów Programu;
 - 10) ilość wydarzeń związanych z ograniczeniem bazgrołów;
 - 11) liczna osób zaangażowanych w działania na rzecz ograniczenia bazgrołów,
 - 12) liczba zarejestrowanych zgłoszeń bazgrołów;
 - 13) liczba zatrzymanych i skazanych sprawców wandalizmu polegającego na niszczeniu przestrzeni publicznej bazgrołami.

ⁱ Według Urzędu do Spraw Cudzoziemców w styczniu 2015 było 175 tys. osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium RP (w skali całego kraju), w stosunku do danych przywołanych w diagnozie przywołanych (w grudniu 2013 121 tys.) - jest to duży wzrost). Urząd nie podaje już danych wg. Województw. Mimo nagłego wzrostu liczby cudzoziemców - niektóre kategorie narodowe odnotowały znaczący spadek. Najbardziej niepokojący jest spadek liczebności Wietnamczyków z 13 tysięcy do zaledwie 9 tysięcy. Z roku na rok w skali kraju znikło 4 tysiące Wietnamczyków, a więc grupy etnicznej o stosunkowo długim stażu pobytu i jak wskazują nasze badania obecnej od dość dawna w Polsce. Według ich najnowszych danych (na lipiec 2015) Wietnamczyków jest znowu o ponad 1 tysiąc osób więcej (10 tys.) w ciągu zaledwie 6 miesięcy. Mam więc poważne wątpliwości dotyczące rzetelności pomiaru, zaś możliwość porównań z 2013 rokiem jest mocno ograniczona).

ⁱⁱ J. Brzozowski, K. Pędziwiatr, Analiza procesu integracji imigrantów w Małopolsce [w:] E. Pindel (red.), Imigranci w Małopolsce. Między integracją, asymilacją, separacją, marginalizacją. Akademia Ignatianum, Kraków 2014, s. 117-240.

ⁱⁱⁱ J. Brzozowski, K. Pędziwiatr, Student Immigration and Internationalisation of Polish Universities: The Case of Ukrainians at the Cracow University of Economics, maszynopis, UEK, Kraków 2015.

^{iv} J. Brzozowski, K. Pędziwiatr, A. Gadowska, A. Spyra, S. Strzelichowski, K. Trzaska, A. Urban-Toczek, T. Witkowski, A. Ziębacz, Rekomendacje w zakresie polityki integracyjnej wobec imigrantów [w:] E. Pindel (red.), Imigranci w Małopolsce. Między integracją, asymilacją, separacją, marginalizacją. Akademia Ignatianum, Kraków 2014, s. 241-254.

4. Harmonogram realizacji Programu wraz z wykazem produktów:

Zadanie priorytetowe:	Działania:	Termin realizacji	Nazwa produktu
1) budowanie Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym poprzez równy dostęp do usług i świadczeń oferowanych przez Gminę,	a) uruchomienie punktu informacyjnego, w którym będą udzielane porady w językach obcych,	do 31 grudnia 2018 r.	uruchomiony punkt informacyjny
	b) przetłumaczenie i opublikowanie w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Krakowa procedur administracyjnych, z którymi mogą mieć styczność osoby obcojęzyczne,	do 31 grudnia 2017 r.	zestawianie procedur przetłumaczonych w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Krakowa
	c) podjęcie współpracy z partnerami w celu przygotowania pakietu powitalnego dla cudzoziemców obejmującego broszurę informacyjną,	działanie o charakterze ciągłym	pakiet powitalny dla cudzoziemców
	d) prowadzenie szkoleń dla pracowników samorządowych z zakresu budowania Urzędu przyjaznego cudzoziemcom, mniejszościom narodowym i etnicznym oraz szkoleń z komunikacji międzykulturowej,	działanie o charakterze ciągłym	przeprowadzone szkolenia
2) budowa instytucjonalnych ram współdziałania pomiędzy przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców a jednostką samorządu terytorialnego,	a) powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. współpracy na rzecz realizacji Programu, którego skład i zadania określi Prezydent Miasta Krakowa w drodze zarządzenia,	do 31 grudnia 2016 r.	zarządzenie powołujące zespół interdyscyplinarny ds. współpracy na rzecz realizacji Programu
	b) wskazanie przez Prezydenta Miasta Krakowa komórki organizacyjnej Urzędu odpowiedzialnej za wspieranie inicjatyw i współpracy z przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców;	do 31 grudnia 2016 r.	zarządzenie Prezydenta dot. zadań Zastępcy Prezydenta.

	c) współpracę komórki organizacyjnej Urzędu, o której mowa w pkt. 2) z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i służbami działającymi na terenie Gminy, w tym z instytucjami kulturalno-oświatowymi oraz z wyższymi uczelniami.	działanie o charakterze ciągłym	spotkania, konferencje i inne wydarzenia
3) stworzenie społecznej platformy konsultacji i rozwoju polityki otwartości na wielokulturowość i integrację,	a) opracowanie kampanii społecznej uświadamiającej wartość, jaką czerpie społeczność lokalna z różnorodności i wielokulturowości wraz ze stworzeniem osobnego serwisu internetowego poświęconego zjawisku imigracji,	do 31 grudnia 2018 r.	konspekt kampanii społecznej
	b) powołanie kapituły, która będzie przyznawała „logo wielokulturowości” instytucjom działającym na rzecz tolerancji oraz przeciwdziałania incydentom o charakterze dyskryminacyjnym w Gminie,	do 31 grudnia 2017 r.	projekt uchwały powołującej kapitułę, która będzie przyznawała „logo wielokulturowości”
4) kształtowanie odpowiedzialności społecznej podmiotów prywatnych w politykach Gminy,	a) wprowadzenie do umów najmu, dzierżawy oraz użyczenia zawieranych przez Gminę obowiązkowego zapisu dotyczącego klauzul antydyskryminacyjnych obowiązujących wszystkie strony umowy,	po 31 grudnia 2016 r. działanie o charakterze ciągłym	umowy zawierające zapis dotyczący klauzul antydyskryminacyjnych obowiązujących wszystkie strony umowy
	b) nawiązanie współpracy z podmiotami prywatnymi w celu wypracowania wspólnych działań na rzecz otwartości wobec innych kultur i narodowości,	działanie o charakterze ciągłym	komunikaty i informacje przekazywane do podmiotów prywatnych; spotkania informacyjne

5) wdrażanie mechanizmów reakcji na incydenty o charakterze dyskryminacyjnym jako elementu polityki inkluzywnej oraz budowanie świadomości międzykulturowej mieszkańców,	a) pozyskiwanie bieżących statystyk dotyczących przestępstw i naruszeń prawa powodowanych rasizmem lub ksenofobią,	działanie o charakterze ciągłym	przekazane informacje (np. komunikaty prasowe, wysłanie newslettera, ogłoszenia)
	b) organizacja wydarzenia nawiązującego do idei wielokulturowości np. w postaci wernisaży, konferencji lub cyklicznych festiwali,	działanie o charakterze ciągłym	zrealizowane wydarzenie
	c) wspieranie organizacji pozarządowych,	działanie o charakterze ciągłym	realizacja co roku otwartego konkursu ofert bądź innego trybu zlecenia zadania publicznego organizacjom pozarządowym
	d) informowanie o możliwości inicjowania procesu nadawania nazw ulic, placów odnoszących się do cudzoziemców, mniejszości narodowych i etnicznych oraz promowanie miejsc już istniejących, tak by zapewnić udział w zbiorowej pamięci i zachowaniu tożsamości przy jednoczesnym krzewieniu wiedzy o tych miejscach wśród mieszkańców Krakowa,	działanie o charakterze ciągłym	przekazane informacje (np. komunikaty prasowe, wysłanie newslettera, ogłoszenia)
	e) kształtowanie wrażliwości na różnorodność kulturową oraz umiejętności używania języka wrażliwego w kontekście różnic rasowych, etnicznych i narodowościowych,	działanie o charakterze ciągłym	przeprowadzone szkolenia
	f) prowadzenie działań mających na celu wsparcie organizacji zajęć szkolnych i projektów edukacyjnych, które poświęcone są wielokulturowemu dziedzictwu miasta,	działania o charakterze ciągłym	zrealizowane projekty

	g) przeprowadzenie konkursu skierowanego do dzieci przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych z zakresu wiedzy o historii Krakowa,	działanie o charakterze ciągłym.	konkurs dla dzieci cudzoziemców z wiedzy o Krakowie
	h) przeprowadzenie konkursu wśród uczniów krakowskich szkół z zakresu wiedzy o innych narodowościach zamieszkujących Kraków,	działanie o charakterze ciągłym.	konkurs dla dzieci krakowskich szkół z wiedzy o innych narodowościach
	i) obejmowanie patronatem oraz udzielanie innych form wsparcia dla projektów, inicjatyw artystycznych, kulturalnych, naukowych i edukacyjnych poświęconych wielokulturowemu dziedzictwu miasta,	działanie o charakterze ciągłym	nadany patronat
	j) zapewnienie prawidłowego przebiegu imprez masowych,	działanie o charakterze ciągłym	zapisy w regulaminach imprez w obiektach należących do Gminy zakazujące zachowań o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym
6) dbałość o jakość i estetykę przestrzeni publicznej,	a) kontynuowanie prac przez Zespół Zadaniowy ds. Ograniczenia Bazgrołów w Krakowie powołany Zarządzeniem Prezydenta Krakowa,	działanie o charakterze ciągłym	dokumenty potwierdzające pracę Zespołu
	b) utworzenie Zespołu Operacyjnego Straży i Policji do ścigania sprawców aktów wandalizmu, w szczególności znaczących budynki bazgrołami,	do 31 grudnia 2016 r.	dokument potwierdzający powołanie Zespołu
	c) organizacja społeczności lokalnej wokół idei ochrony przestrzeni publicznej przed bazgrołami,	działanie o charakterze ciągłym	notatki prasowe, sprawozdania ze spotkań z mieszkańcami
	d) opracowanie systemu promowania aktywnych postaw właścicieli nieruchomości, którzy zadbają, aby ich budynki były wolne od bazgrołów,	do 31 grudnia 2016 r.	dokument opisujący system promowania aktywnych postaw właścicieli nieruchomości

e) zaangażowanie i promowanie podmiotów prywatnych współpracujących z Gminą na rzecz likwidacji bazgrołów,	działanie o charakterze ciągłym	dokumenty potwierdzające współpracę gminy z firmami
f) wspieranie działań na rzecz instalowania monitoringu wizyjnego, oświetlenia wzbudzanego ruchem oraz przygotowanie katalogu rekomendacji pozwalających aktywnie przeciwdziałać aktom wandalizmu na budynkach,	działanie o charakterze ciągłym	katalog rekomendacji
g) zaangażowanie mieszkańców Krakowa w tym w szczególności uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także młodzieży akademickiej w działania na rzecz usuwania bazgrołów,	działanie o charakterze ciągłym	komunikaty i informacje przekazywane do szkół i uczelni
h) przekazywanie przestrzeni artystom celem stworzenia profesjonalnych murali i legalnego graffiti oraz organizacja konkursów w ww. zakresie,	działanie o charakterze ciągłym	dokument określający zasady organizacji konkursów murali artystycznych.
i) organizacja banku informacji o miejscach gdzie znajdują się znaczone elewacje oraz działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących skutków prawnych wynikających z niszczenia budynków i innych elementów przestrzeni miejskiej bazgrołami,	działanie o charakterze ciągłym	dokument określający zasady organizacji banku informacji o miejscach, gdzie znajdują się znaczone elewacje oraz konspekt działań edukacyjno-informacyjnych
j) promowanie i podkreślanie znaczenia stref wolnych od bazgrołów w kontekście wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa,	działanie o charakterze ciągłym	notatki prasowe, materiały ulotne dot. stref wolnych od bazgrołów

7) przystąpienie do Sieci Miast Międzykulturowych przy Radzie Europy i Komisji Europejskiej.	a) przygotowanie projektu uchwały Rady Miasta Krakowa.	do 31 grudnia 2018 r.	projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie przystąpienia Gminy Miejskiej Kraków do Sieci Miast Międzykulturowych przy Radzie Europy i Komisji Europejskiej
--	--	-----------------------	---